OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Hallitusneuvos Anne Hallavainio

9.1.2023

Lakivaliokunnalle

Asia: VNS 13/2022 vp Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta

Oikeudenhoidon toimintaedellytyksistä eurooppalaisen kontekstin valossa

Komission oikeusvaltiokertomus 2022

- Euroopan komissio julkaisi heinäkuussa 2022 kolmannen kertomuksensa oikeusvaltiotilanteesta Euroopan unionissa. Kertomus koostuu EU:n tilannetta kokonaisuutena tarkastelevasta tiedonannosta ja jokaista jäsenmaata koskevasta maakohtaisesta luvusta. Uutta oli, että vuoden 2022 kertomus sisälsi jäsenmaille räätälöityjä suosituksia, joiden täytäntöönpanoa tullaan seuraamaan tulevissa kertomuksissa.

- Eduskuntaa on informoitu kertomuksesta tarkemmin syyskuussa 2022 e-jatkokirjelmällä **EJ 7/2022 vp**.

- Komission vuoden 2022 oikeusvaltiokertomuksen päähuomio on sama kuin edellisessä raporteissa: Suomessa oikeusvaltioperiaate toteutuu kokonaisuudessaan hyvin. Aiempien vuosien tapaan Suomen oikeusjärjestelmän riippumattomuus, lehdistönvapaus ja vähäinen korruptio saavat raportissa kiitosta.

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

- Suomea koskevassa maakohtaisessa luvussa todetaan, että tuomioistuimet ovat saaneet lisärahoitusta koronapandemian aiheuttaman jutturuuhkan purkamiseksi, mutta resurssien riittämättömyys ja monimutkaisten tapausten käsittelyn pituus nousevat esille. Niistä ei kuitenkaan annettu Suomelle suosituksia.

- Suomi sai suosituksen jatkaa Tuomioistuinviraston aloitteiden kehittämistä tuomioistuinten toiminnan tukemiseksi. Muut kolme suositusta liittyivät korruption torjuntaan ja julkisuuslakiin.

- Suositukset kuuluvat kaikki oikeusministeriön toimialalle. Ne liittyvät jo vireillä oleviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin. Suositukset otetaan huomioon kansallisissa prosesseissa.

EU:n oikeusalan tulostaulu 2022

- Oikeusalan tulostaulu julkaistaan vuosittain. Se on yleiskatsaus oikeuslaitosten tehokkuuteen, laatuun ja riippumattomuuteen. Tulostaulun pääaiheita ovat siviili-, kauppa- ja hallinto-oikeudelliset asiat.

- Tulostaulun tietoja hyödynnetään komission oikeusvaltiokertomuksessa.

- Tarkasteluvuonna 2020 niin Suomessa kuin muissakin maissa tehokkuuteen liittyviin indikaattoreihin (oikeudenkäyntien kesto, asioiden selvitysaste ja vireillä olevien asioiden määrä) vaikutti Covid 19 – pandemia, jonka vaikutukset vaihtelivat eri jäsenmaissa.

- Arviossa siviili- ja kauppaoikeudellisten, hallinto-oikeudellisten ja muiden asioiden ratkaisemiseen vuosina 2012 ja 2018 – 2020 tarvitusta ajasta (ensimmäisessä oikeusasteessa päivinä) Suomi sijoittui tarkastelun (27 jäsenmaata) keskimmäiseen kolmannekseen.

- Selvitysasteen avulla arvioidaan, suoriutuuko tuomioistuin uusien asioiden käsittelystä. Vuonna 2020 selvitysaste säilyi hyvänä lähes kaikissa jäsenvaltioissa. Suomessa selvitysaste oli noin 100 prosenttia kaikissa vertailun kohteena olleissa asiaryhmissä.

- Vireillä olevien asioiden määrällä tarkoitetaan kyseisen vuoden lopussa käsittelemättä olevien asioiden määrää. Jäsenvaltioiden väliset erot ovat merkittäviä. Suomessa vireillä olevien asioiden määrä oli pysynyt lähes samana.

- Ensimmäisessä oikeusasteessa vireillä olleiden siviili- ja kauppaoikeudellisten riita-asioiden määrä sataa asukasta kohden oli Suomessa vertailun pienin. Ensimmäisessä oikeusasteessa

vireillä olleiden hallinto-oikeudellisten asioiden määrä sataa asukasta kohden oli Suomessa vertailun keskitasoa.

- Taloudellisia resursseja koskevien tietojen mukaan tuomioistuimiin liittyvät julkiset menot pysyivät jäsenvaltioissa yleisesti ottaen pitkälti ennallaan vuonna 2020. Määrissä (mitattu euroina / asukas sekä osuutena bruttokansantuotteesta) on merkittäviä eroja jäsenvaltioiden välillä.

- Suomessa tuomioistuimia koskevat julkiset menot verrattuna bruttokansantuotteeseen ovat viidenneksi alhaisimmalla tasolla EU:n jäsenmaista. Euroina asukasta kohti tarkasteltuna tuomioistuimia koskevat julkiset menot ovat yhdeksänneksi suurimmat.

- Suomessa tuomareiden määrä 100 000 asukasta kohden on vertailun keskimmäisessä kolmanneksessa, kun taas asianajajien määrä 100 000 asukasta kohden on vertailun pienimpiä.

- Tulostaulun mukaan oikeuslaitosten digitalisaatiossa on vielä parantamisen varaa. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö nähdään keinona vahvistaa oikeuslaitoksia ja tehdä niistä helpommin saavutettavia, tehokkaampia, mukautumiskykyisempiä ja valmiimpia vastaamaan nykyisiin ja tuleviin haasteisiin.

- Suomessa kansalaisten käsitys tuomioistuinten riippumattomuudesta on vertailun korkein. Samoin vertailun korkein on yritysten käsitys lainsäädännön ja tuomioistuimien tarjoaman sijoitussuojan tehokkuudesta.